

Norvegiškas „noir“
išrankiausiam skaitytojui.
Smålandsposten

Skęstantis
laivas

Jørn Lier
Horst
Thomas
Enger

baltos lankos

Jørn Lier Horst
Thomas Enger

Skęstantis laivas

romanas

Iš norvegų kalbos vertė Titas Satkūnas

baltos lankos

Tardymo kameroje nebuvo nė vieno lango, tik pilkos sienos, trys kėdės ir stalas per vidurį. Oras pridvisęs. Tvanku.

Aleksandras Blikas gyvenime buvo valandų valandas praleidęs įvairiausiuose tardymo kambariuose, bet šiame, pas kriminalistus, iki šiol dar neteko pabūti. Ir jau tikrai ne šioje stalo pusėje.

Jis pakėlė ranką prie kaktos. Užčiuopė tvarstį. Siūlę kiek maudė. Pagalvojo apie Iseliną, ir staiga krūtinę pervėrė gero-kai aštresnis skausmas. Jo mažoji gražioji mergaitė. Jos siaubo kupinos akys ir nejudantis kūnas. Viskas įvyko taip greitai. Jis net susigaudyti nespėjo.

Durys priešais atsivėrė.

– Atleisk, kad teko palaukti, – tarė į kamerą įžengęs vyras. – Labai nemažai dabar reikalų.

Bjarnė Brugelandas buvo beveik metro devyniasdešimties centimetrų ūgio, vis dar puikios formos, nors jau kone įko-pęs į šeštą dešimtį, visada pasitempęs ir kruopščiai susitvarkęs. Tamsiais, trumpai kirptais plaukais. Jei Blikso akys neapgavo, net ką tik nusiskutęs. Kameroje tuoj pat tvokstelėjo vyriškais kvėpalais, ir taip stipriai, kad net skrandis ėmė vartytis.

Brugelandas atsargiai žengtelėjo į vidų, o durys auto-matiškai užsivėrė jam už nugaros. Vienoje rankoje atsinešė

stiklinę vandens, kitoje – šūsnį popierių ir rašiklį. Atsisėdo. Padėjęs popierius ant stalo, nužvelgė Bliką nuo galvos iki kojų, lyg skaičiuodamas jo patirtus sužeidimus ir tuo pat metu jau darydamas sau išvadas.

Blikas buvo daugybę metų išdirbęs viename skyriuje su Brugelandu, tačiau retai kada susidurdavo tiesiogiai, nes paprasčiausiai niekad pernelyg gerai nesutarė. Kai išgirdo naujieną, kad Brugelandas išeina pas kriminalistus kaip specialusis tyrėjas, nė kiek nenuliūdo.

– Kaip laikosi dukra? – paklausė Brugelandas.

Blikas giliai įkvėpė. Prieš akis lyg šaltas dušas nenoromis prabėgo vaizdiniai. Virvė, kritimas, nejudantis kūnas ant purvino betono. Kraujas ir ta nenatūrali poza.

– Nežinau, – atsakė iškvėpdamas ir vos sulaukdamas ašarų. – Žadėjo paskambinti, kai tik baigs operaciją. Bet jūs pamėt mano telefoną, tai...

– Tu gi žinai, tokia tvarka, – tarė Brugelandas.

Nuleido akis.

– Žinau.

– Aš paprasčiau, kad jie iškart užeitų, jei tik sužinos ką nors naujo.

– Kas tie *jie*? – paklausė Blikas.

– Na, kiti, čia skyriuje. Tie, kurie mus stebi ir klausosi.

Jis linktelėjo galva į vaizdo kamerą viršuje, kairiame kampe.

Blikas susilaikė nepakėlęs akių. Užtuot tai padaręs, paklausė:

– Ar Emą irgi apklausit?

– Šito... Negaliu sakyti. Juk žinai...

– Gali pakenkti tyrimui, – užbaigė Blikas.

Brugelandas šyptelėjo, bet iškart pakeitė temą.

– Tu įsitikinęs, kad nenori, jog apklausoje dalyvautų advokatas?

- Taip.
- Ir tu tikras, kad šiuo metu esi tinkamos būklės? Dabar, kol...
- Tik noriu kuo greičiau atkentėti šitą reikalą, – tarė Blikas. – Kad galėčiau grįžti pas Iseliną.
- Brugelandas prisimerkė, lyg turėtų abejonių, ar Blikas apskritai kada nors galės iš čia išeiti.
- Blikas nenuleido žvilgsnio. Specialusis tyrėjas pasimuistė ant kėdės. Gurkštelėjo vandens. Galiausiai patikrino, ar vaizdo įrašymas tikrai paleistas, pristatė, kas dalyvauja apklausoje, kiek dabar valandų, apie kokią bylą kalbama.
- Tu puikiai žinai visas procedūras, Blikasai, – pradėjo Brugelandas. – Turim viską padaryti tvarkingai.
- Neturiu nieko prieš.
- Puiku. Amžius?
- Keturiasdešimt aštuoneri.
- Šeiminė padėtis?
- Išsiskyręs. Gyvenu vienas.
- Adresas?
- Tiojeno gatvė 13, Oslas.
- Darbo vieta?
- Vyresnysis tyrėjas, Smurtinių nusikaltimų skyrius, Oslo policijos nuovada.
- Kiek laiko ten dirbi?
- Aštuonerius metus.
- O kiek laiko iš viso dirbi policijoje?
- Dvidešimt vienus metus ir beveik šešis mėnesius.
- Blikas atsakinėjo spoksodamas į vieną tašką grindyse. Kameroje darėsi nemaloniai karšta. Jį ėmė mušti prakaitas, tačiau susilaikė nesišluostęs.
- Timo Polmaras, – tęsė Brugelandas. – Kas jis toks?

– Jis...

Bliksas sugniaužė kumščius.

– Aš nežinau.

– Nežinai?

– Ne.

– Bet... juk tai jį tu nušovei?

Bliksui nepavyko sulaikyti grimasos. Tie kvepalai...

– Manau, kad taip, – atsakė. – Bet negaliu tiksliai pasakyti.

– Kodėl ne?

– Aš... iki šiandienos aš jo akyse nebuvau matęs. O dokumentų nepatikrinau po to, kai...

Brugelandas suraukė kaktą ir kažką pasižymėjo savo popieriuose.

– Tu... paleidai į jį keturis šūvius?

– Tiesa.

– Kodėl keturis?

– Todėl, kad...

Bliksas giliai įkvėpė.

– Todėl, kad tai buvo būtina, norint jį sustabdyti.

Brugelandas kelias akimirkas spoksojo į jį.

– Aš elgiausi taip, kaip maniau esant būtina, – toliau kalbėjo Bliksas. – Toje situacijoje nebuvo kitos išeities, kaip tik šauti. Tai buvo keturi *teisėti* šūviai.

Brugelandas nieko neatsakė.

– Gal gali papasakoti nuo pradžių, kaip mes čia atsidūrėme? – galiausiai paklausė. – Gali man paaiškinti, kodėl viskas susiklostė taip, kad tu šįvakar nušovei žmogų?

Bliksas atsisėdo kiek tiesiau ir susidėjo rankas, iš pirštų sudarydamas trikampį.

– Galiu bent jau pabandyti.

Prieš 32 valandas

– ...Ir galbūt tai, ką dabar pasakysiu, skambės banaliai, tačiau *pats* svarbiausias dalykas, kurį jūs, netekę artimųjų, galite padaryti – tai leisti sau jaustis būtent taip, kaip jaučiatės. Kai išgyveni tai, ką teko patirti jums, *galima* jaustis piktam ir nelaimingam. Ir taip pat galima šiek tiek atsitraukti ir kurį laiką pasirūpinti tik savimi.

Blikas nužvelgė susirinkimo dalyvius. Rengėjai žadėjo, kad jų bus apie šešiasdešimt, bet atrodė, kad salėje tikrai ne daugiau keturiasdešimties. Tačiau keturiasdešimt žmonių reiškė keturiasdešimt likimų. Visos į ją pakeltos akys buvo kieno nors, patyrusio krizę. Kiekvienas buvo išgyvenęs artimojo netektį dėl nelaimingo atsitikimo ar nusikaltimo.

Taip pat ir Ema Ram.

Ji sėdėjo pirmoje eilėje su užrašų knygute rankose ir viso pranešimo metu atidžiai sekė kiekvieną žodį. Ne todėl, kad jai pačiai būtų labai reikėję išgirsti tą jo pilstymą iš tuščio į kiaurą. Jei apie ką nors ir būtų galima pasakyti, kad susitvarkė su netektimi, tai apie ją – tikrai. Tačiau Blikas vis tiek pasiūlė ateiti, kadangi ji buvo pradėjusi šia tema rašyti knygą. Šį tą naudingo jos projektui galėjo duoti tiek pranešėjai, tiek patys klausytojai.

Kišenėje ėmė vibruoti mobilusis. Greičiausiai kažkas svarbaus. Tai buvo jau septintas ar aštuntas kartas, ir jis akimirka

pasvarstė, ar nereikėtų tiesiog išsitraukti ir pažiūrėti, bet tuoj pat atmetė šią mintį.

– Kita vertus, neretai norisi visus jausmus tiesiog užgniaužti, – kalbėjo toliau. – Tačiau jie turi teisę egzistuoti. Tai, ką jaučiate, nėra neteisinga, tai nėra kažkas, ką reikėtų slėpti tamsiausiam kampe. Nors kartais gali kilti pagunda elgtis atvirkščiai ir tuos jausmus dar labiau kurstyti. Pavyzdžiui, neapykantą. Nekęsti taip pat leistina. Visiškai natūralu jausti neapykantą, norą ar net troškimą keršyti.

Telefonas pasidavė. Jis greitai peržvelgė savo užrašus, praleido vieną šmaikščią asmeninę istoriją ir kalbėjo toliau.

– Didžiausias skirtumas yra tai, ką jūs pasirenkate *daryti* su savo jausmais. Jei imatės vykdyti kerštą savo rankomis, tai jau nebėra tik jausmas. Jūs atliekate veiksmus, *paskatintus* jausmų, ir laužote įstatymus. O tada... – Jis šyptelėjo. – Tada jūsų sustabdyti ateina tokie kaip aš.

Salėje vietomis pasigirdo atsargus juokas.

– Tikėkimės, dar prieš jums nueinant taip toli, – pridūrė šypsodamasis.

Tada vėl surimtėjo.

– Skausmas turi daugybę veidų. Ir kiekvienas gedi skirtingai. Kai kuriems sunkiausias būna momentas, kai žiniasklaida praranda susidomėjimą. Tada ateina tuštuma, galbūt ir kartėlis, nes atrodo, kad niekam daugiau neberūpi. Kad niekas nesupranta, jog jums vis dar taip pat velniškai skauda, ir taip pat sunkistai sunku, visą laiką ir be jokios atvangos.

Blikas trumpam nutilo. Stipresni žodžiai paprastai padarydavo klausytojams įspūdį.

Iš tiesų jis net nelabai mėgo skaityti pranešimus, tačiau pastaruoju metu sulaukdavo vis daugiau prašymų. Džiaugėsi,

kad šis jau eina į pabaigą. Kad artėja savaitgalis. Beliko tikėtis, kad netylantis telefonas kišenėje neprišauks viršvalandžių. Baigęs kalbą planavo keliauti tiesiai namo. Atsidaryti skardinę alaus, o gal dvi, ir neveikti visiškai nieko, tiesiog laukti, kol ateis vakaras ir savaitės pabaiga.

Jis perėjo prie baigiamosios dalies, kur paprastai paragindavo žmones bendrauti tarpusavyje.

– Ir tai turbūt didžiausia klišė iš visų, tačiau nėra pasaulyje tokios stebuklingos formulės, kuri pasakytų, kaip galima, kaip reikia ar kaip turėtumėte įveikti tokį siaubą, kokį jums teko patirti, todėl vienintelis vertingas patarimas būtų atsižvelgti į pačius paprasčiausius dalykus. Susitikti ir kalbėtis tarpusavyje, susipažinti su žmonėmis iš kitų šeimų. Su kitomis patirtimis. *Padėti* vieni kitiems. Drauge visada esate stipresni. Ir drauge galite išlipti iš tos juodos skausmo duobės.

Kišenėje vėl suvibravo. Du trumpi virptelėjimai ties šlaunimi. Žinutė.

Bliksas užmetė akį į laikrodį ant pranešėjo tribūnos. Iki jam skirto laiko pabaigos dar liko kelios minutės, bet iš tiesų jau kaip ir buvo pasakęs viską, ką turėjo pasakyti.

– Dėkoju visiems. – Jis baigė ir ėmė rinktis savo užrašus.

Dar kurį laiką pastovėjo, šypsodamasis ir linksėdamas iš klausė mandagių plojimų.

Tada ant scenos užlipo renginio organizatorė, nešina rudeniškų spalvų puokšte. Pakalbėjo, kaip jie džiaugiasi, kad jis rado laiko apsilankyti. Bliksas paspaudė jai ranką, dar kiek pasišypsojo ir palinkėjo, kol galiausiai nusisegė mikrofoną ir atidavė garso technikui.

Vos žengtelėjęs į šalį nuo scenos sužvejojo kišenėje telefoną. Devyni praleisti skambučiai.